

rozkol v jeho řadách, ve volbách užších se však socialistické hlasy sjednotily, takže bylo zvoleno 24 komunistických nebo polokomunistických poslanců. Tento výsledek znamená skutečný převrat ve francouzské politice, podobně jako tomu bylo v roce 1924. Následky pro řešení složitých otázek politiky mezinárodní nelze ani dosti odhadnouti. Situace ve Francii je tím choulostivější, že mezi oběma sněmovními volbami došlo k zavraždění presidenta republiky Paula Doumera jakýmsi pomateným ruským běžencem, a národní shromáždění, složené ještě ze členů staré poslanecké sněmovny, ve volbách poražené, musilo okamžitě přistoupit k volbě nové, z níž vyšel dosavadní předseda senátu Albert Lebrun, postavený jako jediný kandidát občanských stran.

Na počátku května bylo v Šanhaji podepsáno definitivní příměří, na základě něhož Japonci vyklidili Čapej a ponechali pouze menší posádku ve své části internacionální koncese. Tím se potvrdilo, že výpad proti Šanhaji byl pro Japonsko pouhou diversí, určenou k tomu, aby odvrátilo pozornost od vlastního předmětu své touhy, Mandžuska. Nyní, kdy svůj účel kampaň šanhajská splnila, odhodlávají se Japonci ji likvidovat. Mezitím v Mandžusku byla ustavena tak zv. domácí vláda, úplně odpoutaná od vlivu Nankinu, která je však až dosud ve stálém zápasu s odbojem zbylých čínských posádek, zejména na severu země. Japonská »pomoc« je tedy nezbytná a první referáty komise Lyttonovy, vyslané Radou Společnosti národů, vyznívají také v tomto smyslu. Zklamání fašistických živlů japonských, které spoléhaly na válku projevilo se však v zápětí vražedným útokem několika mladých důstojníků na ministerského předsedu Inukaje. Jeho opatrný, realistický nacionalismus byl nenáviděn bojechtivou armádou a námořnictvem. Stal se obětí míru na východě.

Irský sněm usnesl se 77 proti 71 hlasu na odstranění přísahy věrnosti králi anglickému z ústavy svobodného státu. Stalo se tak přes varování britské vlády, že bude tím považovat smlouvu z roku 1921 za porušenou. Vláda De Valerova soudí naproti tomu, že změna ústavy je čistě domácí záležitostí a že smlouva sama, ani přátelský poměr k Anglii nemusí tím býti porušen. Chce setrvati dále ve svazku britského imperia a vysílá také delegaci na konferenci ottavskou. Konflikt vyvíjí se na podkladě ryze právním a Anglie hrozí Irsku také pro nejhorší případ jen odepřením hospodářských výhod.

Na hranicích východního Pruska panuje neklid, a se strany německé šíří se žaloby na domnělé úklady proti bezpečnosti dosavadního právního statutu jak se strany litevské v Klajpedě, tak se strany polské v Gdansku. V Klajpedě byl zatčen německý předseda místního direktoria pro velezrádné styky a byl rozpuštěn místní autonomní sněm. Nové volby, konané 4. května, přinesly však stejné výsledky jako dříve, bylo zvoleno 24 Němců a jen 5 Litevců. Vláda kovenská rozhodla se pak k odvolání dosavadního guvernéra Merkise, což se vykládá jako obrat v politice, která vedla již k žalobě signatárních mocností klajpedského statutu na vládu litevskou u haagského soudu. O Gdansku pronikly zejména v anglickém tisku zprávy, že polské loďstvo *z Gdynie hodlá je obsadit, byly však komisařem Společnosti národů a vládou varšavskou vyvráceny.

Dr. R. Procházka.

LITERATURA.

JOSEPH DUBOIS: U. R. S. S. UNE HUMANITÉ NOUVELLE. Paris, Valois 1932. 310 str. 15 fr.

Velmi poučná knížka francouzského národohospodáře a finančníka. V první části rozbírá národohospodářskou základnu sovětské soustavy na různých zjevech hospodářského života, v druhé části referuje o některých zřízeních Sovětů a o tom, jak na ně jednotlivé vrstvy reagují.

Ruským poměrům musí cizí návštěvník teprve přivykat, jakož vůbec mu dnešní Rusko připadá jako jiná planeta. Jeho poměry není právě proto možno posuzovati našimi hledisky. Podstatou sovětské hospodářské soustavy je fakt, že postavila potřebu na místo zisku. Je velká podobnost mezi Amerikou a dnešním Ruskem: obě země vynikly v posledních letech intenzivní výrobou. Avšak americké hospodářské pojetí, spočívající na zisku, přicházelo do období ztrát a vyvolávalo pak zisk uměle úvěrovými

prodeji a úvěrovou inflací. Tak však práce pohlcovala hned úspory a majetek a ničila vlastně, co stvořila, poněvadž se pro snadnost úvěru kupovaly často věci nepotřebné. Amerika zachovala sice osobní svobodu, ale způsobila zmatek, nezaměstnanost a demoralisaci. Sověty osobní svobodu zrušily, jen práci ponechaly volné pole, ale odstranily výtěžek a zisk. Poněvadž na jejich místo nastoupila potřeba, je pak jediným cílem výroby nadbytek. Tím, že se sovětský stát nemusí starati o zisk, odpadají obavy, co se stane se vši jeho výrobou. Není zde také strachu před krisemi, jež jsou výsadou kapitalismu financujícího lidské potřeby jen pro svůj zisk a vydaného tak poruchám rovnováhy vznikajícím z cenových zmatků a poklesu hodnot.

Ve své hospodářské propagaci ukazují Sověty, že komunismus je jediná soustava, v níž může býti nadbytek stálým dobrodiním. Neboť zde nemá vlivu na ceny, jež nelze nijak vyjádřiti, jakmile zmizí jejich podstata: nedostatek zboží a jeho cennost. Dubois probírá v několika kapitolách sovětskou měnu. Ukazuje na zajímavých případech, jak dnešní rubl je pouhým názvem, nikoli výrazem míry. Neboť spotřebitelé nezávisí při svých nákupech na něm, nýbrž na své funkci. (Student platí za byt 1·60 ruble měsíčně, úředník za tentýž byt 6 až 18 rublů, drožkář, jenž není v kolektivu, 60 rublů.) Cenové stupnice podle funkce platí pro všechny pevně stanovené lidské potřeby, ne však pro libůstky (lihové nápoje a p.), jež můžete sice dostat, ale velmi drahé.

Sovětská organizace ovládá takto peníze a zbavuje je vlivu. Nejsou tam než jakýmsi převodním řemenem, kdežto v naší společnosti pohánějí peníze organizovanou činnost a určují její směr.

Fakt, že se nákupní síla řídí v Rusku funkcí, má přirozeně za následek, že se přemisťují přitažlivé body působící magneticky na masu. Naši lidé lpí na penězích, za něž si mohou koupiti, čeho potřebují. Rusové lpí z téhož důvodu na funkci. Proto se tam lidé bojí o zaměstnání jako se na př. ve Francii bojí o úspory.

Dubois přináší ve své knize několik zajímavých interviewů s čelnými ruskými funkcionáři. Známy ruský národohospodář prof. Bronskij mu řekl: »U vás se pro nadvýrobu rozchází nabídka a poptávka. Aby se spotřeboval nadbytek, bylo by třeba zvýšiti nákupní sílu spotřebitelů. Avšak je tomu naopak: platy se snižují, dělníci jsou bez práce, následkem toho klesají pak ceny zásob, akcií a obchodního majetku — to vše zasahuje osudně kupní sílu v době, kdy by se měla zvýšit. U nás není nic takového, protože naše hospodářství pracuje podle plánu, jenž má přirozená východiště. Přes to, že naše potřeby i naše práce jsou ohromné, není zde ani řeči o nějaké zácpě — ta je údělem a trestem anarchie v soutěži. Naše hospodářství je však řízeno a často se stává, že opustíme některé výrobní odvětví a věnujeme se jinému.«

Dubois probírá takto otázku úvěru v Sovětském Rusku, rozpočet, daně, zahraniční obchod a t. zv. ruský dumping, který byl podle něho jen přechodným východiskem z nouze státu, jež ohrožovala v jeho výstavbě evropské krise a který si získával obětmi svých příslušníků cizí valuty na pokračování v práci. Neméně zajímavé jsou kapitoly o vývoji sovětské soustavy, o t. zv. NEPu, nové ekonomické politice Leninově, která byla jen dočasným strategickým ústupkem, jenž umožnil vytrvati a odvrátil zhroucení.

V druhé části líčí Dubois ohromné stavby Ruska, jednotlivé vrstvy obyvatelstva (mládež, ženy) a různá zřízení (školy, musea, časopisy, vojsko, kázeňství). Je zajímavé, jak na mnoha místech zdůrazňuje, že sovětská soustava získala úplnou důvěru obyvatelů, hlavně ovšem mladé generace. Upozorňuje při tom na to, jak některé francouzské časopisy neustávají předpovídati zkázu komunismu a ruské »anarchie« a líčiti mylně poměry sovětského svazu. Tak na př. fakt, že se v Rusku získala práce pro kolektivní účely a že tak zmizelo měřítko individualismu, které se u nás pokládá za jediný podnět činnosti a úsilí — ten je tak zvláštní, že se u nás vysvětluje jen »nucenou prací«. Dubois říká však, že tento výraz nemá smyslu v komunistickém prostředí. Hlavní ráz ruské společnosti je skutečné zbožnění práce, jež si je sama účelem, právě tak jako v klášteře modlitba a obřady. Mluví o »nucené práci« v Rusku je totéž jako mluví o »nucené mši« nebo »nucených nešporech« v semináři. Zde je jen jediná třída pracovníků, jež vidí v práci svůj jediný řád, jedinou možnost proniknutí, jedinou cestu k spáse. Slibovati dělníkům práci je zde totéž jako slibovati věřícím nebe.

Dubois upozorňuje, že za touto prací se již stěhují do Ruska nezaměstnaní z okolních států. Ztrácejí ovšem něco, čemu jsme přivykli: osobní svobodu. Ale autoru se zdá, že naše soustava se podobá rozbouranému moři, na němž zápasí s vlnami malé individuální loďky, z nichž jedny se ještě těší oné osobní svobodě, ale jiné klesají ke dnu ve chvíli, kdy se na obzoru objevuje velká kolektivní loď, na níž se sice ztratí osobní svoboda, ale zachová život. »Bude třeba«, ptá se, »vstoupiti na tuto loď, abychom nezemřeli uprostřed nadbytku, jako se umírá žízni na širém moři?« Autor myslí, že ano. Ostatně i náš život spěje k novému lidství, není již tak individualistický, jako byl ještě před padesáti lety. Čím dále tím více mizíme v mase.

Na otázku, kdo bude první následovati Ruska, odpovídá Dubois, že Amerika. Zkusila opačnou formuli, která zklamala. Rusko ji dnes předstihuje gigantickou prací a poněvadž člověk jde vždy za nejvyšším výkonem, přijme Amerika sovětský recept, přes to, že je sociální a nikoli individualistický. Neboť pravá radost — a to je poučení z Ruska — je hledání mohutnosti. I kdyby platili v Americe všechny nezaměstnané, bude jim něco scházeti: úkol, pro něž byli stvořeni. A úkolem člověkovým je práce.

Zajímavá a bohatá knížka individualisty, který nadepisuje závěrečnou kapitolu své studie o kolektivní soustavě: »Pokus, jenž se zdařil«.

Dr. Konstantin Jelínek.

BIBLIOGRAFIE.

ČESKÁ.

- Anthropius* (J.) — Obilní monopol a zemědělská krize. V Praze, kom. Řivnáč 1932. 38 str. 7'—.
- Dokumenty* ke studiu mezinárodního práva. Vyd. dr. Ant. Hobza. Praha 1931. 517 str.
- Fux* (B.). — *Wichita* (E.). — Samosprávné finance. Praha, Orbis 1932. 194 str. 35'—.
- Cháb* (V.). — Jihočeský selský vůdce Radola. V Praze, Svaz nár. osv. 1931. 49 str. 4'—.
- Klapka* (O.). — Koncentrace samosprávného úvěru. Praha, kom. Řivnáč 1932. 17 str. 4'—.
- Lederer* (A.). — Pravá příčina světové krize. V Praze, Neubert 1932. 23 str. 8'—.
- Marshall* (L. C.). — Po stopách lidského pokroku. V Praze, Orbis 1932. 317 str. 52'—.
- Pekař* (J.). — O periodisaci českých dějin. V Praze, Hist. klub 1932. 13 str. 3'—.
- Slavík* (J.) — *Nejedlý* (J.) — *Kozák* (J. B.). — Tři přednášky o nacionalismu. V Praze, Svaz národního osvobození 1932. 77 str. 5'—.
- Slaminka* (VI.). — Československá republika v číslech. Stat. přehled populačního, kulturního a hospodářského stavu. V Brně, Pokorný 1932. 104 str. 5'—.
- Stieber* (N.). — Dějiny veřejného práva v střední Evropě. K. I. Právo ústavní. V Praze 1931. 160 str.
- Štefánek* (A.). — Agrární hnutí a jeho ideologický podklad. V Hradci Králové 1932. 15 str.
- Tyršová* (R.). — Miroslav Tyrš, jeho osobnost a dílo. Čt. I. Český čtenář 1932. 116 str. 12'—.
- Vůdce* generací. (Sborník k osmdesátým narozeninám T. G. Masaryka). Díl I. II. Praha, Čin 1932. 483 a 444 str. 150'—.

Zwach (J.). — SSSR — země práce a odříkání. Brno, Pokorný 1932. 163 str.

Žmavc (J.). — Jak by Masarykova akademie práce mohla býti nápomocna k řešení úkolů národní a světové krize. Praha, MAP 1932. 16 str.

ANGLICKÁ.

- Atholl* (The Duchess of). — The truth about forced labour in Russia. Allan 1932. 64 str. 6 d.
- Beach* (W. G.). — Social aims in a changing world. Oxford P. 1932. 8/.
- Benn* (E. J. P.). — The confessions of a capitalist. Benn 1932. 224 str. 3/6.
- Burdwan* (Maharaja of). — The Indian horizon. Benn 1932. 112 str. 3/6.
- Cronther* (J. G.). — Industry and education in Soviet Russia. Heinemann 1932. XII—94 str. 7/6.
- Ervine* (St. J.). — The future of the press. World's Press News 1932. 32 str. 1/.
- Finer* (H.). — The theory and practice of modern government. 2 vols. Methuen 1932. XX—1556 str. 42/.
- Harris* (H. W.). — The future of Europe. Sidgwick 1932. 132 str. 3/6.
- Jacobson* (J.). — The development of American political thought. Appleton 1932. XIV—723 str. 25/.
- James* (F. C.). — England to-day. King 1932. 238 str. 6/.
- Long* (R.). — An editor looks at Russia. Constable 1932. 114 str. 3/6.
- Nenni* (P.). — Ten years of tyranny in Italy. Allen & U. 1932. 218 str. 7/6.
- Unemployment* as a world problem. Cambrid. P. 1932. 16/6.
- Woody* (T.). — New minds, new men? The emergence of the Soviet citizen. Macmillan 1932. 21/.